



**Opinia do ustawy z dnia 28 maja 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks  
postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw**  
(druk senacki nr 722)

Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: kpc) obejmuje 205 zmian, z czego połowa dotyczy postępowania zabezpieczającego oraz egzekucyjnego. Ponadto w niewielkim zakresie nowelizuje się następujące ustawy: Kodeks cywilny, ustawę o księgach wieczystych i hipotece, ustawę o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawę o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawę o rzecznikach patentowych. Projekt ustawy został przygotowany przez Radę Ministrów, jednak na etapie prac ustawodawczych w Sejmie (w Komisji Nadzwyczajnej do Spraw Zmian w Kodyfikacjach) nowelizacją objęto wiele przepisów nie uwzględnionych pierwotnie w projekcie. Z uwagi na cel niniejszej opinii, jakim jest przede wszystkim przedstawienie szczegółowych uwag do ustawy, jak również ze względu na obszerność nowelizacji, w opinii przedstawione zostaną najistotniejsze zmiany uchwalone przez Sejm.

W celu zachowania zasady równości (równouprawnienia) stron (uczestników postępowania) oraz bezstronnego sądu, jak wynika z uzasadnienia, wprowadzono odpowiednie zmiany do części pierwszej, a także do przepisów ogólnych. W miejsce obligatoryjnego udzielania wskazówek oraz pouczenia przez sąd stron i uczestników działających bez zawodowego pełnomocnika, nowelizacja wprowadza taką możliwość dla sądu w razie uzasadnionej potrzeby (art. 5). Równouprawnieniu stron mają także służyć zmiany art. 184 (poprzez zmianę jednej z przesłanek uznania ugody w postępowaniu pojednawczym za niedopuszczalną), art. 212 (pozostaje w ścisłym związku ze zmienionym art. 5) oraz art. 339 § 2. Wzmocnieniu zasady kontradyktryjności mają służyć zmiany dotyczące art. 321 oraz 477<sup>1</sup> zmierzające do usunięcia wyjątków od zakazu orzekania przez sąd ponad żądanie. Projektodawca uznał, że konsekwencją wzmocnienia zasady kontradyktryjności powinno być rozszerzenie przymusu adwokacko-radcowskiego na postępowanie przed Sądem Najwyższym (ze względu na stopień zawłości spraw w tej

instancji) oraz sądem niższej instancji, przed którym dokonywane są czynności procesowe związane z postępowaniem przed Sądem Najwyższym. Nowela wprowadza także możliwość udziału Prokuratora Generalnego w każdej sprawie przed Sądem Najwyższym, gdy z żądaniem tym wystąpi Sąd Najwyższy. Warto zwrócić uwagę na rozszerzenie kręgu pełnomocników procesowych w art. 87 § 1 o osobę sprawującą zarząd majątkiem strony.

Kilka zmian dotyczy właściwości sądu. W art. 17 pkt 4 podwyższa się wartość przedmiotu sporu, do której właściwy do rozstrzygnięcia sprawy będzie sąd rejonowy – z 30 tysięcy złotych do 75 tysięcy złotych, a w art. 479<sup>3</sup> § 2 pkt 1 z 30 tysięcy złotych do 100 tys. złotych (w projekcie kwoty te były identyczne- 50 tys. zł, zróżnicowano ich wysokość w czasie prac w Sejmie).

W konsekwencji upoważnienia rzeczników patentowych w ustawie Prawo własności przemysłowej do pełnienia zastępstwa procesowego dokonano odpowiednich zmian w kpc, z wyłączeniem jednak postępowania kasacyjnego.

W tytule VI części pierwszej dotyczącym postępowania należy zwrócić uwagę na wprowadzenie możliwości ustnego podania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia także przez sędziego sprawozdawcę (obok przewodniczącego) oraz możliwość wydłużenia terminu (instrukcyjnego) do sporządzenia uzasadnienia w sprawie zawilej do 30 dni (art. 326 § 3 oraz art. 329). Wprowadzono także nowe rozwiązanie dotyczące pełnomocników zawodowych, którzy sporządzili apelację podlegającą odrzuceniu z powodu jej braków. Oprócz skutku odrzucenia pisma bez wzywania do usunięcia jego braków, sąd zawiadomi właściwy organ samorządu zawodowego (art. 370<sup>1</sup>).

W czasie prac w Komisji Nadzwyczajnej do Spraw Zmian w Kodyfikacjach znowelizowano przepisy dotyczące postępowania z zakresu ochrony konkurencji, regulacji energetyki, regulacji telekomunikacji i poczty oraz regulacji transportu kolejowego. W postępowaniach tych sąd ochrony konkurencji i konsumentów w I instancji rozpatrywał odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumenta, natomiast od wyroku sądu przysługiwała kasacja do Sądu Najwyższego. Zmiany polegają na wprowadzeniu możliwości wnoszenia apelacji od wyroku sądu I instancji oraz wnoszenia kasacji od każdego orzeczenia sądu II instancji, nie tylko wyroku.

Ze zmianami do postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego wiąże się także zmiana systematyki kodeksu sprowadzająca się do rozdzielenia obu postępowań. Obecnie są one uregulowane w dwóch księgach części drugiej kodeksu, natomiast w noweli rezygnuje się z podziału na księgi, umieszczając przepisy dotyczące tych dwóch postępowań w oddzielnych częściach. Zdaniem autorów projektu, choć początkowo postępowanie zabezpieczające było

związane z egzekucyjnym, obecnie jest postępowaniem niezależnym od niego. Celem zmian jest uniezależnienie postępowania zabezpieczającego nie tylko od egzekucyjnego, ale także od postępowania rozpoznawczego. Ustawodawca nadał nowe brzmienie całej części regulującej postępowanie zabezpieczające. Wśród zmian dotyczących tego postępowania należy wyróżnić wprowadzenie dwóch podstaw zabezpieczenia w miejsce sześciu zamieszczonych w różnych przepisach. Te podstawy stanowiąc będą: uprawdopodobnienie roszczenia oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia, przy czym interes prawny został zdefiniowany w art. 730<sup>1</sup> § 2. Nowela rozszerza katalog sposobów zabezpieczenia roszczeń pieniężnych o zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego oraz ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika. Ponadto rozszerzono katalog spraw, w których dopuszczalne jest zaspokojenie wierzyciela w drodze postępowania zabezpieczającego. W obecnym stanie prawnym możliwość ta jest ograniczona do spraw alimentacyjnych, o rentę oraz o naprawienie szkody w zakresie wynikającym z Prawa geologicznego i górniczego. Rozszerzenie zostało ujęte w art. 753<sup>1</sup> i obejmuje m. in. zabezpieczenie roszczeń o wynagrodzenie za pracę, z tytułu rękojmi lub gwarancji jakości albo kary umownej, należności wynikających z praw autorskich i pokrewnych. W zakresie zmian do postępowania zabezpieczającego należy także zwrócić uwagę na zmianę terminologii: zamiast "wierzyciela" i "dłużnika" wprowadzono pojęcia "uprawniony", "obowiązany", zrezygnowano z "zarządzenia tymczasowego" na rzecz "postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia", na potrzeby postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego wprowadzono pojęcie "składania sum na rachunku depozytowym sądu" dla odróżnienia od depozytu sądowego.

Postępowanie egzekucyjne, w noweli umieszczone w części trzeciej kpc, objęte jest wieloma zmianami, które mają na celu usprawnienie tego postępowania, jak też dostosowanie do obecnych realiów, które nie pozostają bez wpływu na egzekucję. Przejawia się to w modyfikacji funkcjonujących sposobów egzekucji oraz wprowadzeniu nowych sposobów. Przykładowo, oprócz dokonania zmian w zakresie egzekucji z innych wierzytelności i innych praw majątkowych, dokonano rozdzielenia tego działu na dwa odrębne. Podobnie w przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy – uchylono art. 1062 i dodano cały rozdział 2 w tytule III części trzeciej. Nowymi sposobami egzekucji będą: uproszczona egzekucja z nieruchomości oraz egzekucja przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Przedmiotem uproszczonej egzekucji mogą być nieruchomości gruntowe niezabudowane oraz zabudowane, ale przed zakończeniem budowy. Przewiduje się możliwość sprzedania takiej nieruchomości przez komornika z wolnej ręki, a jeżeli sprzedaż w tym trybie nie nastąpi – w

drodze licytacji. W tytule III – Przepisy szczególne o egzekucji wprowadza się drugi nowy sposób egzekucji przeciwko przedsiębiorcy, który prowadzi działalność gospodarczą w formie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego – egzekucję przez sprzedaż tego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa. Właściwy do prowadzenia tej egzekucji będzie sąd okręgu siedziby przedsiębiorstwa lub gospodarstwa, który ustanowi zarządcę. Sprzedaż może nastąpić z wolnej ręki przez zarządcę, a dopiero gdy nie dojdzie do skutku, w drodze licytacji ofert, z tym że sprzedaż nastąpi w drodze zawarcia umowy między zarządcą a nabywcą

Ustawa, z wyjątkami, ma sześciomiesięczne *vacatio legis*. Wyjątkami, wchodzącymi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, są zmiany dotyczące postępowań z zakresu ochrony konkurencji, regulacji energetyki, regulacji telekomunikacji i poczty oraz regulacji transportu kolejowego i związanych z nimi przepisów przejściowych, jak również przepisy porządkujące kwestie związane ze spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu (w związku z ustawą o spółdzielniach mieszkaniowych).

#### **Uwagi szczegółowe:**

- 1) **w art. 1 w pkt 4** w różnych przepisach wprowadza się właściwą nazwę "sądu rejonowego" w miejsce "powiatowego"; pominięto jednak art. 447 § 1.

*Propozycja poprawki:*

*w art. 1 w pkt 4 po wyrazach "w art. 311," dodaje się wyrazy "w art. 447 w § 1,";*

- 2) **w art. 1 w pkt 72** przy okazji zmiany przepisu art. 479<sup>28</sup> w zakresie § 3 można wprowadzić w § 2 prawidłową nazwę Sądu Okręgowego w Warszawie- sądu ochrony konkurencji i konsumentów, ponieważ przy poprzedniej nowelizacji (w 2002 r.) przeoczono konieczność zmiany w tym paragrafie.

*Propozycja poprawki:*

*w art. 1 pkt 72 otrzymuje brzmienie:*

*"72) w art. 479<sup>28</sup> :*

- a) *w § 2 wyrazy "sądu antymonopolowego" zastępuje się wyrazami "sądu ochrony konkurencji i konsumentów",*
- b) *§ 3 otrzymuje brzmienie: jak w druku nr 722";*

- 3) **w art. 1 w pkt 104, w art. 740 § 3** w zdaniu pierwszym wystąpił błąd składniowy - zamiast zwrotu "doręczenie dokonuje" powinno być "doręczenia dokonuje".

*Propozycja poprawki:*

w art. 1 w pkt 104, w art. 740 w § 3 wyrazy "doręczenie dokonuje" zastępuje się wyrazami "doręczenia dokonuje";

- 4) w art. 1 w pkt 4, w art. 743 w § 2 w zdaniu pierwszym poprawniejsze ze względu na czytelność przepisu byłoby sformułowanie "przepisy dotyczące tego sposobu".

*Propozycja poprawki:*

w art. 1 w pkt 4, w art. 743 w § 2 w zdaniu pierwszym wyrazy "przepisy tego sposobu" zastępuje się wyrazami "przepisy dotyczące tego sposobu";

- 5) istnieje rozbieżność terminologiczna między art. 747 pkt 6 a art. 752<sup>4</sup> § 1 w zakresie zarządu przymusowego jako sposobu zabezpieczenia roszczeń pieniężnych. W konsekwencji użycia w obu przepisach różnych sformułowań (w art. 747 – "ustanowienie zarządu nad zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego części" oraz w drugim z przepisów – "zarząd ustanowiony nad zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego częścią") nie jest jasne, czy zarząd może być ustanowiony nad zakładem wchodzącym w skład części przedsiębiorstwa czy nad częścią takiego zakładu. Brak bliższych wyjaśnień w uzasadnieniu do projektu nie pozwala w tym miejscu przedstawić propozycji poprawki. Można jedynie dodać, że w art. 740 § 3 użyto takiego samego sformułowania, jak w art. 747 pkt 6;

- 6) w art. 1 w pkt 122 wprowadzono nowe rozwiązanie poprzez dodanie art. 797<sup>1</sup>. Polega ono na tym, że wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie za wynagrodzeniem majątku dłużnika. Przepis jednak nic więcej nie stanowi, jak miałyby być ustalane to wynagrodzenie. Z drugiej strony zwrot wydatków ponoszonych w toku egzekucji przez komorników reguluje ustawa o komornikach sądowych i egzekucji, która w art. 39 stanowi, że komornikowi należy się zwrot wydatków poniesionych w toku egzekucji tylko w zakresie określonym ustawą, a za prowadzenie egzekucji i inne czynności pobiera opłaty egzekucyjne w wysokości określonej ustawą (stosunkowe lub stałe). W związku z tym pojawia się wątpliwość, czy przepis dodawanego art. 797<sup>1</sup> będzie wystarczający w takim kształcie oraz czy spójne będą regulacje obu ustaw;

7) **w art. 1 w pkt 136** w kilku przepisach wprowadza się pojęcie "rachunku depozytowego sądu" w miejsce "oddania do depozytu sądowego", wydaje się jednak, że pominięte zostały niektóre przepisy – art. 852 § 2 i art. 862 § 1.

*Propozycja poprawek:*

- w art. 1 w pkt 136 po wyrazach "art. 852 w § 1" dodaje się wyrazy "i 2, w art. 862 w § 1";
- w art. 1 dodaje się pkt 136a w brzmieniu:  
"136a) w art. 852 w § 2 wyrazy "Złożenie do depozytu" zastępuje się wyrazami "Złożenie na rachunek depozytowy sądu";

8) **art. 1 pkt 142** należy uzupełnić o zmianę w art. 1081 § 2 w zakresie zastąpienia wyrazów "zakład pracy" pojęciem "pracodawcy".

*Propozycja poprawki:*

w art. 1 w pkt 142 wyrazy "i w art. 1029 w § 2" zastępuje się wyrazami "w art. 1029 w § 2 i w art. 1081 w § 2";

9) **w art. 1 w pkt 165, w art. 921 § 1** wystąpiła oczywista omyłka – powinno być na początku zdania "Egzekucja z nieruchomości", podczas gdy jest "Egzekucja nieruchomości".

*Propozycja poprawki:*

w art. 1 w pkt 165, w § 1 wyrazy "Egzekucja nieruchomości" zastępuje się wyrazami "Egzekucja z nieruchomości";

10) **w art. 1 w pkt 184, w art. 1013<sup>5</sup> w § 1** użyto niewłaściwej składni – zamiast wyrazów "osoby przyjmująca" powinno być "osoby przyjmującej".

*Propozycja poprawki:*

w art. 1 w pkt 184, w art. 1013<sup>5</sup> w § 1 wyrazy "osoby przyjmującą" zastępuje się wyrazami "osoby przyjmującej";

11) **w art. 1 w pkt 199, w art. 1064<sup>13</sup> § 2** przewiduje uprawnienie do wniesienia skargi po sporządzeniu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Użyto tam jednak terminologii niespójnej z § 1, mianowicie, że skarga przysługuje na podział sumy uzyskanej z egzekucji, podczas gdy powinno być "na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji".

*Propozycja poprawki:*

*w art. 1 w pkt 199, w art. 1064<sup>13</sup> w § 2 wyrazy "Na podział" zastępuje się wyrazami "Na plan podziału";*

12) **w art. 9** zamiast wyrażenia "w tym garaże" powinno być "w tym garażu", ponieważ w przepisie tym (tak, jak w art. 10, gdzie użyto poprawnej terminologii) stanowi się o istniejących w dniu 14 stycznia 2003 r. spółdzielczych prawach do lokalu użytkowego, w tym prawie do garażu, a nie o istniejących garażach.

*Propozycja poprawki:*

*w art. 9 wyrazy "w tym garaże" zastępuje się wyrazami "w tym garażu".*

sporządziła Katarzyna Iwicka